

Marie, matka Ježíšova

– přednáška Mgr. Dalibora Molnára na valné hromadě VERITAS v Praze 31. května 2003 –

Svědectví Písma – Nového zákona o tom, že Ježíš byl Mesiáš – Syn Boží, Bůh sám v lidském těle, je zcela jednotné. Rozdíly jsou ve svědectví o tom, jak se jím stal, jak jím je.

Pavel, Skutky etc.

Nejstarší novozákonní spisy – dopisy Pavlovy o narození z panny nic nevědí a o Marii, Ježíšově matce, v nich není ani zmínky. Snad nejvýrazněji se zde vyjadřuje Pavel o Ježíšovu původu v úvodu dopisu Římanům, kde mluví o „*evangelium Božím... o Synu Božím zplozeném ze semene Davidova s strany těla, kterýž prokázán jest býti Synem Božím mocně, podle Ducha posvěcení skrze zmrtvýchvstání.*“ (Ř 1,3 kral.) Podobně se mluví v témž dopisu o otcích, „*ze kterých je Kristus [Ježíš] podle těla, kterýž jest nade všechny Bůh požehnaný na věky.*“ (Ř 9,5 kral.) Tělesně je tedy podle tohoto svědectví Ježíš potomkem Davidovce, mocí Duch svatého je však Synem Božím, Bohem v lidském těle.

Marek

Ke svědectví Pavlovu možno přiřadit svědectví nejstaršího ze synoptických evangelií, evangelium podle Marka. Aby bylo prokázáno Ježíšovo mesiášství a Boží synovství, spokojí se tu autor tím, že svědčí o naplnění proroctví, mluvících o tom, že příchod Mesiáše bude předcházet „*anděl připravující mu cestu*“, ozve se „*hlas volajícího na poušti*“. Za toho „anděla“ a „hlas na poušti“ je pokládán Jan Křtitel (Mk 1,1nn) a Ježíšovo Boží synovství prokázáno Božím hlasem, který se ozval při Ježíšovu křtu. (Mk 1,9–11) „*Ty jsi ten můj milý syn, kterého jsem si oblíbil.*“

Jan

Evangelista Jan rovněž o narození panny nic neví. Ježíš je tu preexistentní Boží stvořitelské slovo, které se v Ježíši stalo tělem a „*přebývalo mezi námi plné milosti a pravdy*“. (J 1,1nn)

Matouš a Lukáš

O Ježíšovu narození z panny Marie hovoří jen evangelium podle Matouše a Lukáše. Odvolává se při něm a spatřuje v něm naplnění proroctví Izajášova ze sedmé kapitoly verše 14. „*Aj, panna počne a porodí syna,*“ které chápe ve smyslu septuagintního překladu tohoto místa, v němž hebrejské „*alma*“ znamená řecké „*parthenos*“ – panna.

Všimněme si tohoto svědectví, ve kterém má Marie tak důležitou úlohu, podrobněji:

Rodokmen

V obou případech provázejí událost divuplného zrození rodokmeny. U Matouše od Abrahama k Ježíši, u Lukáše od Ježíše k Adamovi. (Mt 1,1–17; L 3,23–38) Liší se uvedenými jmény. U Matouše jsou vedle otců uvedeny i matky (Támar, Raab, Rút, Betsabé). U Matouše jsou pokolení pečlivě spočítána. Od Abrahama k Ježíši třikrát 14 pokolení.

Čísla v rodokmenu u Matouše

Ta čísla mají nepochybně svou vypovídající hodnotu. Číslo tři je číslem dovršení, dokonání čehosi, číslem celosti. Třikrát 14 je šestkrát sedm. Také tu jde při čísle šest a sedm o významnou symboliku. Sedm dnů trvá týden. Sedmička je symbolem nějakého uzavřeného celku. Po šestkrát sedmi letech následuje období sedmi let, vrcholících v létu milostivém. V šesti dnech stvořil Hospodin nebe i zemi a sedmého dne odpočinul. Mají tedy ta čísla vyjádřit, že tu cosi významného dosahuje svého vrcholu, spěje ke svému cíli.

Co se však zde označuje jako se završující, dokončující? Nepochybně to, co je jmény naznačeno: Úloha vyvoleného Božího lidu, Izraele. Poslání, které je vysloveno při vyvolení Abrahama – Abrahama. Jde o vyvolení, vrcholící v onom určení: „*V tobě dojdou požehnání všechny čeledi země.*“ (Gn 12,1–3)

Lukáš až k Adamovi

Toto univerzální služebné poslání je pak zdůrazněno v genealogii lukášovské. Nepochybně proto nezačíná, či není dotaženo jen k vyvolenému Abrahamovi, ale k Adamovi, praotci všech lidí a národů.

Otcem je Bůh

Vrcholně důležité však je, jak je toto vyvolení – poslání dovršeno. Po vyjmenování všech otců se otcem dovršitelem stává zplozením z panny sám Bůh. On sám tedy toto dílo dovršuje, dokonává, den sedmý, či sedmý týden otevírá. Všichni, i ti, kteří byli nositeli vyvolení – poslání, Židé, i ti, pro něž bylo poslání dovršeno – národy, pohané, jsou tu obdarováni. Jediným dárce je tu Bůh. Všichni jsou si rovni. Židé, potomci Abrahamovi jsou první, ale jen první mezi rovnými.

Jméno Ježíš

Potvrzeno a jedinečně vyjádřeno je pak toto poselství divu narození z panny ve jménu, které je narozenému dáno: „Ježíš – Jehošua“ – „Hospodin je spása – Spasitel“ či, jak jinak bychom mohli vyjádřit, spása, která je nám v Kristu dána, je, jak to reformace z celého poselství Písma vyposlechla, „spasením z pouhé Boží milosti“.

Početí a narození Jana Křtitele

Ke stejnému cíli ukazuje i vyprávění, které Ježíšovu početí a narození předchází, vyprávění o narození Jana Křtitele. Narodil se z neplodné Alžběty vlastně divem, zásahem Božím. Podobně se narodil Izák, syn–nositel požehnání a poslání daného Abrahamovi. Lidské síly stoletého Abrahama a devadesátileté Sáry byly k smíchu. Smála se tomu (G 17), že otěhotní a porodí Sára, a smál se tomu i Abraham a jméno Izák proto znamená „Zasmál se“. Bohem, Boží mocí a silou, milostí jim byl syn darován. Z neplodné a darem Božím byl také syn Manue Samson (Sd 13), vysvoboditel ze jha utlačitelů Pelištejců, a také Samuel, největší ze soudců, prorok a kněz, se rodí z neplodné Anny jako div Boží milosti a slitování (1S 1).

Příběhem o narození Jana Křtitele mají být tito všichni připomenuti a tak také připomenuto, že ten, který je dokonavatelem poslání, údělu Izraele, je zcela a úplně, dokonale, pouhopouhý dar Boží, Syn Boží tomuto lidu a celému světu darovaný.

Polemika o Mesiášovu synovství

Polemiku o tom vede Ježíš se zákoníky, všemi synoptickými evangelií dosvědčenou, o tom, čím syn je Mesiáš. Nikoli Davidův, jak oni tvrdí. Dosvědčuje jim to na tomto místě Ježíš citací 110. žalmu: „*Řekl Pán Pánu mému: ‚Usedni po mé pravici, dokud ti nepoložím nepřátele pod nohy.‘ Jestliže tedy David nazývá Mesiáše pánem, jak může být jeho synem?‘*“ (Mt 22,41 par.)

Mariino mateřství

Všimněme si nyní, jakou úlohu při této zvěsti, která je hlavním obsahem vyprávění o narození z panny, hraje Mariino mateřství.

Hymny Alžběty, Marie, Gabriel

Už ony hymnické zpěvy, které Mariino početí a těhotenství předcházejí a provázejí a které bývají pokládány za projevy její jednoznačné a vrcholné oslavy, andělský pozdrav Gabrielův, Mariina odpověď na něj, pozdrav Alžbětin, jsou, ač oslavují Marii, naprosto jednoznačně a soustředěně oslavou toho, který byl počat a který se má narodit.

Mariina sláva a velikost

„Kecharistomené“ je jen oslovením té, kterou Bůh svou milostí obdařil, tedy „milostí obdařená“, a nikoli té, která by tuto milost měla sama v sobě, „milostiplná“, jak se nesprávně překládá. A požehnaná je „mezi ženami“ a nikoli „nad všechny ženy“, jak nám opět neprávem přeložili v ekumenickém překladu. V čem pak je její sláva, velikost, kterou před nás tyto texty jako příkladnou staví, ukazují slova Mariina: „*Hle, jsem služebnice Páně, staň se mi podle*

tvého slova“ (L 1,38) a slova Alžbětina: „*Blahoslavená, která uvěřila, že se splní to, co jí bylo určeno od Pána.*“ (L 1,45)

Simeon, Anna, mágové

Podobně je tomu i v prorockých oslavách Simeona a Anny. Ježíš je jejich předmětem nejvlastnějším a jediným. Právě tak se narozenému Ježíši klaní, své dary obětují mudrci (Mt 1,11n), opěvují ho andělé, klaní se mu pastýři. (Lk 2)

Druhá část zvěsti o narození z Panny

Pokud jde o Marii samu, právem tu, myslím, můžeme doplnit jako druhou část zvěsti o narození z panny: Jde o spasení z pouhé Boží milosti darované pokorné a poslušné víře, které je panna Marie příkladem.

Blahoslavené břicho a ňadra?

Biologický fakt Mariina mateřství, byť panenského, je jako zvláštního vzývání hodná dignita „*blahoslavenství*“ výslovně odmítnut v Lukášově evangeliu, tedy v evangeliu, kde je událost narození z panny nejdůkladněji popsána a zachycena. Vypráví se tu o Ježíšovu kázání, při kterém jedna z naslouchajících zvolá: „*Blahoslavený břich, který tě nosil, blahoslavené prsy, které tě kojily.*“ Ježíš však odpovídá: „*Menūn [tj. „spíše“ či „naopak“] blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a zachovávají je.*“ (L 11,27–28)

Kdo jsou Ježíšovi sourozenci a matka

O odmítnutí tělesného mateřství jako něčeho, co by mělo svou hodnotu v sobě samém svědčí i místo vyskytující se ve všech synoptických evangeliích. V Markově evangeliu je navíc uvedeno v souvislosti, která, jak se zdá, svědčí i o pochybnostech či nepochopení matčině a Ježíšových sourozenců aspoň v některých chvílích Ježíšova života.

Ježíš byl nařčen, že „*ve jménu knížete démonů vyhání demony*“ (Mk 3,20–22) a tu přichází jeho matka s jeho bratry a žádá Ježíše, v tu chvíli obklopeného učedníky, aby k nim přišel. Chtějí se ho jako posedlého zmocnit a odvést? A tu Ježíš vysloví snad nejostřejší slova odmítající Mariino mateřství jako něco hodného vzývání: „*Kdo je má matka a moji bratři? Rozhlédl se po těch, kteří seděli v kruhu kolem něho a řekl: ‚Hle, moje matka a moji bratři! Kdo činí vůli Boží, to je můj bratr, má sestra i matka.‘*“ (Mk 3,31–35 par.)

Dvanáctiletý Ježíš

Také vyprávění o dvanáctiletém Ježíši, který se svým rodičům ztratil, protože se neobvykle dlouho zdržoval v jeruzalémském chrámu, hovoří o tom, že Ježíšovi rodiče, otec i matka, Ježíšovo poslání aspoň zprvu nechápali. Když jim Ježíš řekl: „*Což jste nevěděli, že musím být tam, kde jde o věc mého Otce, oni jeho slovu nerozuměli.*“ (L 2,41–52)

Evangelium podle Jana: Svatba v Káni

Zvláštní zmínku o Marii, Ježíšově matce, obsahuje evangelium podle Jana. Také vlastně hned na počátku, jako by v úvodu k jeho působení, vypráví o svatbě v Káni Galilejské. Svatba, svatební hostina, hostina vůbec, jsou v Písmu obvyklé symboly pro království Boží. Když se při hostině nedostane vína – nápoje radosti, a Marie na to Ježíše upozorňuje, je to upozornění nejen na nedostatek té hostiny, ale i na vzdálenost – nepřítomnost toho, čeho má tato hostina být obrazem. Proto Ježíš na toto upozornění odpovídá slovy: „*Co mně a tobě, ženo, ještě nepřišla má hodina.*“ Jeho hodina je hodinou příchodu tohoto království. Toto odmítnutí, či odkázání mezí, má podobný smysl jako odpověď zmrtvýchvstalého Ježíše učedníkům, na otázku, kterou mu dali před jeho nanebevstoupením: „*Pane, v tomto času napraviš království Izraele?*“ Ta odpověď tenkrát zněla: „*Není vaše věc znát časy a příhodnosti časů, které Otec položil do své moci.*“ (Sk 1,6–7)

Marie se tu však obrací ke služebníkům a říká jim: „*Cokoli by vám řekl, učíňte!*“ Když to poslušně učiní, voda se promění ve víno, hostina v radostnou hostinu, jas království Božího pronikne přítomnou chvílí. Pronikne tam, kde se poslušně plní Ježíšovo slovo. Div

zpřítomnění království Božího se děje jako odpověď na poslušnou víru a tento div zpětně víru působí. Proto je v závěru pověděno: „*Uvěřili v něho učedníci jeho.*“ Marie je tu tímto způsobem evangelistu Janovi vlastním, postavena po bok Janu Křtiteli, svědku, ukazujícímu na Ježíše, Spasitele světa. (J 1,29) Je to, myslím, vrcholné vyjádření o úloze Marie, matky Ježíšovy, v Novém zákoně vyjádřené.

Marie a učedník u kříže

O Marii se v Janově evangeliu mluví také v souvislosti s Ježíšovým zápasem na kříži. (J 19,25–27) Jen v tomto evangeliu spolu s jinými z učednického kruhu stála u Ježíšova kříže Ježíšova matka. Když Ježíš spatřil svou matku a vedle ní „*učedníka, kterého miloval*“, oslovuje je. Matku: „*Ženo, hle, tvůj syn!*“ Učedníka: „*Hle, tvá matka!*“ Dodává se: „*V tu hodinu ji přijal onen učedník k sobě.*“

Toto sdělení je určitou obdobou vyprávění z evangelia Lukášova o zločinci ukřižovaném po Ježíšově pravici. Tam se Ježíš smilovává, zvěstuje spásu, spolu s ním trpícímu, umírajícímu a k němu se utíkajícímu člověku, zde ukazuje cestu z bolesti a žalu těm, kteří jsou jeho smrtí hluboce zasaženi. Mají ji nalézt ve vzájemné lásce a pomoci, kterou mají jeden druhému věnovat. Spasitelská moc kříže, moc lásky tu triumfuje nad mocí zla a smrti, která jej drtí. I v těchto chvílích koná své poslání, podává ruku potřebným ku pomoci.

Slova „*v tu hodinu ji onen učedník přijal k sobě*“, pak ukazují, na čí straně byla iniciativní úloha ochránce a opětovatele laskavé péče. Ochranu a péči přejímá především učedník o Marii, Marie ji vděčně přijímá a v lásce opětuje, má přijímat, opětovat.

Profesor Souček ve své knize: „*Utrpení Páně podle evangelií*“ vidí v tomto oddílu vysloveno – autorem evangelia tlumočeno – Ježíšovo poselství církvi ze Židů a církvi z pohanů, stojících v době napsání evangelia ve vzájemných sporech. Ježíš je tu odkazuje, jim přikazuje, vzájemnou službu a pomoc v láskyplném vzájemném přijetí a soužití. Při významové mnohvrstevnosti sdělení Janova evangelia může být obojí zvěstným závěrem tohoto oddílu. Marie ve výkladu Součkově pak symbolizuje církve Židů, učedník církve z pohanů.

Co tedy ze všeho, co bylo ve svědectví Písma o Marii pověděno, jak jsme si to ukázali, vyplývá?

Důležitý důsledek je tu třeba předně vyvodit pro naše rozhovory, které spolu často vedeme a které nás i v reformačních církvích rozdělují. Jsou události divuplného Ježíšova zplození historickou – biologickou skutečností, či jde o událost zvěstnou, jen symbolicky v navázání na prorocké zaslíbení zdůrazňující to, co je v Pavlových dopisech a všech novozákonních spisech vyjádřeno, Ježíšovo Boží synovství?

Historie? Biologický fakt?

Z toho, co jsme pověděli, myslím, jasně vyplývá, že by nás toto rozdílné chápání biblického svědectví nemělo rozdělovat, vést k vzájemnému odsuzování. Početí bez účasti muže, i když nepravděpodobné, neprokazatelné a v této podobě výroku Pavlovu vlastně protikladné, nelze vyloučit a apriorně odmítnout. Dle toho však, co jsme pověděli, je způsob, jak budeme tyto události chápat adiaforní, nedůležitý. Oč jde, je Boží otcovství, spasení nám darované z pouhé Boží milosti a pouhou vírou uchopované. Když vyznávám: „*...jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny*“, tuto svou víru ve spasení bez lidských pomocníků a prostředníků vyznávám, k ní se hlásím. Vše ostatní je nedůležité a nemělo by mezi nás klást jakékoli přehradu či dělicí meze. Nemělo, poněvadž ani Písmo ve svém novozákonním svědectví z tohoto divu jako biologického, historického faktu, žádné další důsledky nevyvozuje, Marii proto za osobnost nad jiné se tyčící a vzývání božských poct hodnou nevyhlašuje. Vedle ostatních svědků jí, jak jsme ukázali, čestné, ale s ostatními v jedné linii se nacházející, místo dosvědčuje.

Mariánská dogmata

Jinak je tomu, žel v rozporu s Biblií, v sesterské církvi římskokatolické, jejích tzv. mariánských dogmatech. S ní jsme v minulosti a také v přítomnosti ponejvíce přicházeli ve svém hledání pravdy do střetů, žel často i násilných, a do střetů a rozhovorů přicházíme v této otázce i v současnosti. Proto chci o těchto dogmatech podat ve svém výkladu o Marii zprávu a s tím, co jsme si ukázali jako svědectví Písma, to porovnat.

Ta dogmata jsou čtyři. Prvé o neposkvrněném početí, druhé o věčném panenství, třetí o Marii jako matce Boží, čtvrté o Mariině nanebevzetí.

Neposkvrněné početí – Immaculata conceptio

To prvé hovoří o neposkvrněném početí nikoli Ježíšově, o kterém, jak jsme slyšeli, hovoří některé biblické spisy, ale o neposkvrněném početí Ježíšovy matky. Rovněž ona jako Ježíš byla podle tohoto dogmatu počata bez poskvrny prvotním hříchem, který je, podle výkladů k tomu připojených, přenášen na dítě prostřednictvím pohlavní rozkoše při souloži.

V Písmu nemá toto dogma žádné opory. Uváděná místa, jež by měla být v nějaké souvislosti s tímto učením, žádnou takovou souvislost nevykazují. Uváděno bývá G 3,15 v mylném překladu a výkladu. Správně zní: „*Mezi tebe [hade – ďáble] a ženu položím nepřátelství mezi sítě tvé a sítě její. Ono ti rozdrtí hlavu a ty jemu patu.*“ Především je tu žena v římskokatolických výkladech ztotožněna s Marií, matkou Ježíšovou. Ze souvislosti je však patrné, že jde o ženu v obecném slova smyslu, nikoli ženu určitou. Dále je zájmeno „ono“ (rozumí se sémě) mylně překládáno „ona“ (rozumí se žena – Marie). Ale ani překlad a výklad „žena“ ve smyslu Marie, ani „ono“ mylně přeložené „ona“ i kdybychom je připustili, nic nevyovídá o Mariině neposkvrněném početí.

Druhé místo L 1,28 jsme již zmínili. Jde tu o překlad – výklad řeckého slova „kecharistomené“ překládané „gratiaplana“, „milostiplná“, ač správný překlad zní „milostí zahrnutá či obdařená“. Neznamená tedy tento výraz nějakou Mariinu vlastnost, obzvláštní kvalitu, ale dar, kterého se jí, jak sama dále v souvislosti vyznává, nezaslouženě dostalo. Ale ani tu, kdybychom mylný překlad – výklad připustili, nevyovídá se zde nic o neposkvrněném početí.

Jediným důvodem zůstává vždy znovu uváděné: „*Decuit, potuit, voluit. Si igitur voluit, fecit.*“ „*Slušelo se, mohl, chtěl. Jestliže tedy chtěl, učinil,*“ které ovšem ničím jiným není než jakousi rádobou logickou konstrukcí, ve které člověk – církev určuje samému Bohu, co se vzhledem k Marii slušelo, co tedy chtěl, a proto také najisto učinil.

V církvi, jejích dějinách se o toto dogma vedly dlouhé a úporné spory, snad nejdelší z těch, které provázely všechna tato dogmata. Až do roku 1830 prý zasáhla do těchto sporů sama Maria napsala na zázračné medailce, kterým prý dala najevo, že chce být vzývána jako bez hříchu počatá. Dogma pak vyhlásil papež Pius IX. roku 1854. Maria pak prý za ně poděkovala lurdskými zjeveními, při nichž oslovila dívenku Bernadetu a představila se jí slovy: „Já jsem neposkvrněné početí.“

Dogma samo zní: „*...byla od prvního okamžiku svého početí ojedinelou výsadou všemohoucího Boha se zřetelem k zásluhám Ježíše Krista, Spasitele lidského pokolení, uchráněna neporušenou od všeliké poskvrny prvotní viny. To je od Boha zjeveno a proto tomu všichni věřící musí pevně a stále věřit.*“

Už toto dogma však nejen že není Písmem odůvodnitelné, ale je s ním v protikladném rozporu. Stavíc Marii po bok a na roveň Ježíši, bohočlověku nám ve všem podobném mimo hříchu, připravuje předpoklady pro její spoluspasitelskou úlohu vedle Ježíše, kterou, jak jsme si ukázali ve svědectví Písma, nikdo nemá.

Věčné panenství – Semper virgo

Druhé dogma se týká Mariina věčného panenství. Dle něho nejen panensky počala, ale i porodila a pannou navždy.

Můžeme opět opakovat. Nemá oporu v Písmu. V celé řadě novozákonních svědectví (Mt 18,53–58; Mk 6,1–6; Ga 1,14) se hovoří o Ježíšových bratrech a sestřích.

Římskokatoličtí vykladači namítají: Nejedná se o Ježíšovy přímé sourozence, jen o jeho příbuzné, bratrance, sestřenice apod. Přihlédneme-li však k místům, kde se o Ježíšových sourozencích hovoří, nejeví se nám tento výklad jako přesvědčivý.

Mariino věčné pannaství vyjádřil a potvrdil lateránský koncil roku 649. Nešlo však o ekumenický koncil, jen místní, není tedy toto prohlášení výslovným dogmatem. Jako dogma se však předkládá a je mu tak rozuměno. Práví se v něm: *„Kdo se svatými Otcí nevyzná, že svatá, ustavičná a neposkvrněná Panna Maria je ve vlastním a pravém smyslu Boží Rodičkou, že totiž božské Slovo, které se před všemi věky zrodilo z Boha Otce, v posledním čase skutečně a v pravdě bez semene počala z Ducha svatého a neporušeně ho porodila, a že její pannaství po porodu zůstalo netknuté, ať je zavržen.“*

Nejen neshoda, ale i protikladnost tohoto výroku vzhledem ke svědectví Písma pokračuje. Ukázali jsme si, jak panenské mateřství Mariino je vlastně jen prostředkem k vyjádření jedinečného otcovství Božího. V tomto dogmatu, ať už jakkoli církevně právně zakotveném, se onomu prostředku věnuje taková pozornost, že se z prostředku stává součástí účelu, součástí zvěsti, předmětem víry.

Matka Boží – Theotokos

Ve třetím dogmatu je Maria jmenována Boží matkou. Chalcedonský koncil, který se sešel v roce 451 hovoří o tom, že Ježíš Kristus je dokonalý Bůh a dokonalý člověk *„...pro nás a naši spásu se narodil z Marie Panny, Boží Rodičky.“* Druhý koncil cařihradský roku 553 k tomu dodává: *„Kdo řekne, že svatá, slavná, vždy panna Maria je pouze v nevlastním smyslu a ne v pravém smyslu Boží Rodička, nebo podle vztahu jako by se z ní narodil pouhý člověk, ale ne Boží Slovo vtělené a z ní narozené... budiž vyloučen.“*

Nikde se v Písmu nehovoří o Marii jako o matce Boží. Je jmenována jen jako matka Ježíšova. Pozoruhodné pak je, že ji Ježíš nikde svou matkou nenazve. Oslovuje ji vždy pouze „ženo“. Není už to varováním proti možnému nepatřičnému, ale dogmatem uskutečněnému Mariinu povýšení, celému písmu se přičítá vytvoření jakési božské rodiny? Jedinost a jedinečnost Božího daru spásy je tu nejen vážně narušena, ale už přímo popírána.

To je patrné na důsledcích, které jsou z tohoto dogmatu vyvozovány. Ve spisku P. Metoděje Minaříka „Mariánská dogmata“ se k tomuto dogmatu uvádí: *„Mateřstvím je Maria nejúžejí spojena se svým božským Synem. Ježíš je však nejen bohočlověk, ale i Vykupitel. Maria má největší podíl i na činu jeho vykoupení.“* „Kristus však je nejen hlavou svého těla, církve, ale i jejím snoubencem, ženichem. A církev je nejen jeho tělem, ale i snoubenkou, nevěstou, ženou. I jako takovou ji Maria představuje.“

Ze spisu Ludvíka Grigniona z Montfortu se zde cituje: *„Duch svatý nemá možnost ukázat svou plodnost v tajemství nejsvětější Trojice, ale stal se plodným skrze Marii, s níž se zasnoubil. S ní a v ní vytváří denně až do konce světa předurčené údy těla, jehož on sám je klanění hodnou hlavou. Čím více nalezne v duši Marii, svou drahou a nerozlučnou snoubenku, tím mocněji v ní působí, aby vytvořil Ježíše Krista v této duši a tuto duši v Ježíši Kristu.“* Vrcholí pak toto hrubé, Bibli zcela vzdálené, pomýlení citováním prý staré zásady k tomuto dogmatu se družící: *„Nikdo nemá Boha Otcem, kdo nemá Marii matkou.“*

Nanebevzetí – Ascensio

Čtvrtým mariánským dogmatem je dogma o nanebevzetí Panny Marie. Nejen že o něm není nikde v Písmu ani zmínky. Žena oděná světlem, o které se hovoří ve 12. kapitole knihy Zjevení, není v žádném případě matka Ježíšova Marie, ale lid Boží, církev. Nelze ji tedy uvádět do souvislosti s tímto dogmatem. Ani v církvi však do 4. století není o Mariině nanebevzetí ani zmínky. Epifanés (†430) o Marii píše: *„Snad zemřela a byla pohřbena, snad usmrcena, snad je dosud naživu... její konec nezná nikdo.“* Teprve od 5. století se vyskytují apokryfy o jejím nanebevzetí a až roku 1868 sepsalo při prvním vatikánském koncilu 195 koncilních otců petici, aby bylo nanebevzetí panny Marie vyhlášeno dogmatem. Pius XII. v roce 1946 pak rozeslal všem biskupům dotazník, ve kterém se měli vyjádřit, přejí-li si, aby

Mariino nanebevzetí bylo vyhlášeno za článek víry. Když byla odpověď téměř jednomyslná, vyhlásil papež Pius XII. s odvoláním na tento souhlas ve své konstituci: „*Vynášíme, prohlašujeme a definujeme jako božsky zjevené dogma, že neposkvrněná, vždy panenská Matka Boží Maria, po dokončení běhu pozemského života, byla s tělem i duší vzata do nebeské slávy.*“

Účelem tohoto dogmatu je opět nepatřičné, Písmu protichůdné, oslavení Marie, její vyzdvižení až na úroveň Boží. Spolu s Ježíšem dle našeho vyznání „*sedícím na pravici Boží*“, tzn. vládnoucím nad světem spolu s Otcem, také ona vládne a rozdává milosti jeho obětí vykoupené, svými přímlyvami pak získává spásu těm, kteří se k ní utíkají, ano, jako by nebylo spásy bez její přímlyvy, vždyť dle „staré zásady“: „*Kdo nemá Matku, nemá ani Otce.*“ Neblahé nepochopení zvěsti o narození z Panny, posunující to, co má být služebné, do role hlavní, je tu dokonáno, z biblické trojjedinosti se stává Boží rodina, ve které má Matka roli obzvláště milostiplnou. Bývá nazývána „*Prostřednicí všech milostí a bývá vzývána jako přímlyvkyně, pomocnice, záchránkyně a prostřednice.*“ Bůh prý „*k nám přišel skrze Marii a chce, abychom my skrze ni přišli k němu.*“

Porovnání mariánských dogmat a Písma

Máme-li uzavřít toto srovnání svědectví Písma s mariánskými dogmaty, nelze jinak než opakovat: Nepochopením a dalším rozvinutím biblického vyprávění o Ježíšovu narození z panny dochází k zastření a zkreslení zvěsti v tomto vyprávění obsažené. Jde v něm o spasení v Ježíši Kristu darovaném všem z pouhé Boží milosti, o jedinou a jedinečnou spasitelnost Boží lásky, jak ji poznáváme v jeho díle, slovu a oběti. Mariánskými dogmaty je tato zvěst odsouvána, zastírána, až zcela ve své jedinečnosti zastřena. Na místo pracovitě a až do oběti jdoucí Boží lásky vstupuje podoba lásky rozněžnělé citovosti, nesoucí v sobě často motivy až eroticky zabarvené a sexuálně dráždivé, místo osvobozující víry znevolňující odpustkářské zákonictví, na místo bedlivého naslouchání Slovu a hledání Pravdy v něm zvěstované kult a mystické zanícení často, žel, dobře se snášející s konkvistádorskými taženými, protireformační zaslepeností a bezcitností.

Škodlivou marnost ctění svatých a víry v ně a s tím pochopitelně i v Marii prostě ale skvěle postihla v době toleranční jedna z venkovských žen, hlásících se k evangelické církvi. Při výslechu před komisí, určenou k tomu, aby přihlašující od jejich úmyslu odvrátila, odpověděla na varování jednoho z komisařů, že se vystoupením z římskokatolické církve zbaví přímlyvy Marie a svatých: „*Jedna jediná kapka krve mého Spasitele je pro mou spásu nekonečně platnější než všechny přímlyvy Mariiny a všech vašich svatých.*“

Varováním před hledáním spasitelné pomoci jinde než v Bohu samém je výrazným způsobem už starozákonní příběh Saulův ze závěru jeho života (1S 28). Saulovi se jeví, že se od něj Hospodin odvrátil. Hledá proto zastání, přímlyvu u Samuela a taková je Samuelova odpověď: „*Jestli se od tebe Hospodin odvrátil, je marné hledat zastání jinde.*“ Proč? Poněvadž Boží láska je dokonalá. Není dokonalejší, slitovnější, chápavější, spravedlivější lásky než je ona. Hledat zastání, pomoc jinde je jen novým hříchem, urážkou vrženou této v Ježíši Kristu za nás se obětující lásce v tvář.

„*Není v žádném jiném spasení a není jiného jména daného lidem, skrze které bychom mohli být spaseni.*“ (Sk 4,12) Je jen jeden jediný: Ježíš Kristus. Tak to zvěstují hned na počátku apoštolové před židovskou radou. Dodnes není a není to ani Marie. Ta spása, která nám v něm byla darována je dokonalá a nepotřebuje žádného doplnění. Chtít ji nějak doplňovat, vylepšovat, usnadňovat je marné a urážlivé.

Nakonec si však položme otázku snad nejžhavější. Žijeme v období ekumenismu, myšlenky vzniklé mezi církvemi vzešlymi z reformace, ke které římskokatolická církev měla stanovisko po dlouhou dobu zdrženlivé, chladné, až odmítavé, dnes však horlivě zastávané. Jsme za to vděční. Jsme však pokud jde o Marii, dogmata k ní se vážící, a ovšem nejen o ni a tato dogmata, často na rozpacích. Zůstaňme však v rámci našeho tématu při nich a kultu, který se tu na jejich základě i z podnětu nejvyšších míst rozvíjí. „*Totus tuus*“ – „celý tvůj“ ve

vztahu k Marii je životním heslem současného papeže Jana Pavla II. O Marii pak mluví jako o patronce ekumeny. Jak tomu máme rozumět? Díváme-li se na události neblahého a zejména u nás v Čechách bolestného údobí protireformace, byla Marie zcela zřejmě a nepochybně patronkou tohoto rekatolizačního úsilí. O jakou ekumenu to tedy vlastně jde?

S tím je pak spojena ona otázka, kterou mnozí kladou: Máme v ekumenických snahách i s římskokatolickou církví pokračovat? Je to otázka pochopitelná zvláště když se doslýcháme o posledních projevech papežových v tomto směru – po svatořečení Sarkandrově, jeho stanovisku k nároku církví vzešlých z reformace nazývat se církvemi, tělem Kristovým, Božím prostředkem spásy, nedávno vyslovené stanovisko k interkomunii a jiné.

Odpovídám na tuto otázku rozhodným: Je třeba setrvat. Stojím na tomto stanovisku, poněvadž jsem přesvědčen, že jsou ekumenické snahy od počátku až podnes v naprostém souhlasu s Boží vůlí a že tedy, prohlašuj kdokoli, byť i sám papež, cokoli a s jakýmikoli úmysly kohokoli za patrona ekumeny, je jejím patronem Pán Bůh sám. Biblických dokladů mohou uvést dlouhou řadu. Zvláště jednoznačný a významný je ten, který bývá právem nejčastěji uváděn: Prosba z Ježíšovi modlitby z evangelia podle Jana: „...*aby všichni jedno byli jako Ty, Otče, ve mně, a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, aby uvěřil svět, že jsi Ty mne poslal.*“ (J 17,21)

A jsem také přesvědčen, že Pán Bůh si tu své dílo již koná. Dokladem toho jsou mi výsledky druhého vatikánského koncilu. V mnohém jsou nám vítané, blízké, možno říci, oprávněnost reformace potvrzují a jí se i blíží. Co však pokládám ze všeho za nejdůležitější a co bychom měli co nejděčněji vítat, je skutečnost, že na základě tohoto koncilu se konečně dostává Bible i v této církvi do rukou všech i laiků, bohoslužby se i v ní konají v mateřských jazycích. To je základně důležité rozhodnutí. Vzpomeňte, co znamenala Bible, k čemu vedla její znalost v Čechách, jakou úlohu hrála všude, kde se jí takového místa dostalo. Jsou dnes v římskokatolické církvi mnozí, kteří Bibli objevují, jsou jí zaujati a mnohdy nás, kteří někdy už jako bychom jí příliš uvykli, zahanbují. Být s nimi v kontaktu je pro ně potřebné a podnětné a je to i pro nás potřebné a podnětné. A tedy: Setrvejme! Jsem přesvědčen, že jde o Boží dílo, které nelze zvrátit.

Bude jeden ovčinec a jeden pastýř, ale nebude to nikdo z lidí, „*Beránek, který je uprostřed trůnu Božího nás bude pást a povede k pramenům života.*“ (Zj 7,17)

Vydala:

VERITAS, historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace

náměstí Zachariáše z Hradce 21/I

588 56 Telč

☎ 567 243 888

Email: veritas@evangnet.cz

Internet: <http://veritas.evangnet.cz>

Prodejní cena: 10,– Kč